Inventarisatie Plancapaciteit

April 2018

abf RESEARCH

TRENDSETTEND IN CIJFERS

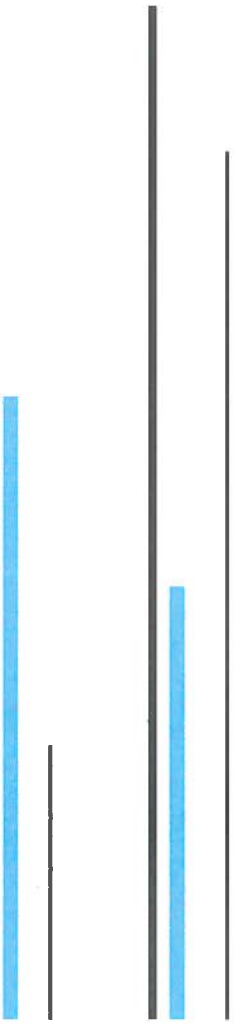

Inventarisatie Plancapaciteit

April 2018

Uitgevoerd in opdracht van Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Kenneth Gopal, Léon Groenemeijer, David Omtzigt en Jaap van Galen

19 april 2018 | r2018-0032LG | 18142-WON

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2018

De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1 Inleiding **7**
2 Behoefte, voorraad en plancapaciteit **9**
2.1 Raming woningbehoefte en woningvoorraad 9
2.2 Plancapaciteit 9
3 Confrontatie plancapaciteit, woningvoorraad en -behoefte **13**
3.1 Provincies 13
3.2 Woningwetregio's – werkgebieden woningcorporaties 15
3.3 Functionele woningmarktgebieden ABF 17
3.4 Stedelijke regio's 20
4 Mogelijke planuitval **21**
5 Hardheid van plannen **23**
6 Conclusie **25**
Bijlage 1 – Brief aan provincies **27**
Bijlage 2 – Verantwoording en opmerkingen **29**
Bijlage 3 – Stedelijke regio's **33**

1 Inleiding

Op 19 december 2017 heeft de Tweede Kamer de motie Ronnes/Koerhuis (TK 34775-XVIII-19) aangenomen over de bouwopgave. De motie verzoek de regering de Kamer te informeren over de afspraken met gemeenten en provincies over de harde plancapaciteit voor de komende twee jaar c.q. de middellange en lange termijn. Deze informatie zou vervolgens halfjaarlijks beschikbaar moeten komen om de voortgang van het realiseren van de bouwopgave, zowel kwalitatief als kwantitatief, te kunnen monitoren.

Het ministerie van BZK heeft ABF Research gevraagd om, tegen de achtergrond van deze motie en in het kader van de regioafspraken woningbouw, de plancapaciteit te inventariseren en de te confronteren met de verwachte ontwikkeling van de woningbehoefte.

In deze notitie wordt de geprognosticeerde toename van de woningbehoefte over de periode 2016 tot 2026 geconfronteerd met de geprognosticeerde voorraaduitbreiding (verwachting ABF) en met de uitbreiding die verwacht zou mogen worden op basis van de recent opnieuw geïnventariseerde plancapaciteit. Deze confrontatie vindt op diverse regionale niveaus plaats:

- **Provincies**: verantwoordelijk voor het ruimtelijke beleid en vervullen een regiefunctie in het woonbeleid.
- **Woningwetregio's**: in het kader van de Woningwet zijn kernwerkgebieden van corporaties vastgesteld. Elke corporatie heeft één woningwetregio als kernwerkgebied. Daar buiten mag de corporatie geen woningen meer nieuw bouwen of aankopen.
- **Functionele woningmarktgebieden**: ABF heeft op basis van feitelijke verhuisstromen tussen gemeenten woningmarktgebieden bepaald. De woningmarktgebieden bestaan uit een aaneengesloten gebied en kennen een minimale omvang van (ongeveer) 100.000 huishoudens.
- **Stedelijke regio's**: in het regeerakkoord is opgenomen dat de minister in gesprek gaat met verschillende regio's met als doel de bouw aan te jagen. Hiertoe zijn diverse regionale samenwerkingsverbanden benaderd.

De prognosecijfers met betrekking tot de ontwikkeling van de woningbehoefte en de woningvoorraad zijn afkomstig uit Primos/Socrates 2017 (ABF Research). De cijfers met betrekking tot de plancapaciteit zijn zeer recent opgevraagd bij de provincies.
De confrontatie op de verschillende niveaus wordt voorafgegaan door een korte beschouwing over de begrippen woningbehoefte, woningvoorraad en plancapaciteit. Verantwoording van de benodigde bewerkingen op en opmerkingen bij het geleverde cijfermateriaal zijn opgenomen in de bijlage.

2 Behoefte, voorraad en plancapaciteit

2.1 Raming woningbehoefte en woningvoorraad

De gehanteerde prognose met betrekking tot de ontwikkeling van de woningbehoefte en woningvoorraad tussen 2016 en 2026 is de meest recente Primos/Socrates-prognose (2017).[1, 2] In Socrates 2017 worden toekomstige ontwikkelingen op de woningmarkt gesimuleerd door rekening te houden met verhuisketens en doorstroomaanbod. Daarbij worden meerdere scenario's doorgerekend op basis van veronderstellingen met betrekking tot inkomensontwikkeling, woonvoorkeuren en woningvoorraadtoename. De demografische ontwikkeling in alle Socratesscenario's is gebaseerd op de Primos-prognose 2017. In deze notitie wordt uitgegaan van het Socratesscenario Midden.

De veronderstelde ontwikkeling van de woningvoorraad is in de basis gebaseerd op veronderstellingen die gemaakt zijn ten behoeve van Primos 2016.[3] Deze is echter in 2017 geactualiseerd op basis van deels nieuwe informatie over plancapaciteit in een aantal provincies.

De ABF-verwachting is dat in de periode 2016-2019 de voorraaduitbreiding op nationaal niveau achterblijft bij de toename van de woningbehoefte. De inschatting is dat er met name in gespannen woningmarktgebieden een tekort aan direct uitvoerbare nieuwbouwprojecten bestaat, naast capaciteitsproblemen bij gemeenten en in de bouwsector. Verwacht wordt dat vanaf 2019/2020 de uitbreiding van de voorraad iets hoger zal zijn dan de toename van de woningbehoefte.

2.2 Plancapaciteit

De plancapaciteit in een regio verandert doorlopend en reageert op de marktsituatie. Er worden plannen gerealiseerd, plannen worden aangepast en veranderen qua aantallen woningen, plannen worden vertraagd of versneld, en er worden nieuwe plannen opgevoerd en soms worden er plannen afgevoerd. Cijfers over plancapaciteit worden niet landelijk bijgehouden en de wel beschikbare inventarisaties zijn niet uniform vormgegeven.

In februari 2018 zijn de provincies per mail benaderd om informatie met betrekking tot plancapaciteit en bouwafspraken aan te leveren. Een begeleidende brief vanuit het ministerie van BZK is meegezonden; deze is opgenomen in de bijlage. De kwaliteit en het detailniveau van de informatie is zeer divers. Het loopt uiteen van provinciale inschattingen, woningbouwafspraken (welke gemeente 'mag' hoeveel woningen bouwen), tot en met door gemeenten aangeleverde informatie op planniveau (inclusief verwachte fasering, hardheid, binnen/buiten bestaand stedelijk gebied en mogelijke belemmeringen). Deze verschillen hebben voor een

[1] Primos 2017, ABF Research
[2] Socrates 2017, ABF Research
[3] Primos 2016, Prognose van bevolking, huishoudens en woningbehoefte 2016-2050, ABF Research

belangrijk deel te maken met verschillen in de wijze waarop provincies informatie verzamelen en openbaar maken of beschikbaar stellen. In de meeste gevallen zijn de cijfers in Excel aangeleverd, soms zijn er GIS-bestanden beschikbaar gesteld, soms zijn de gegevens uit (pdf-)rapporten overgenomen.

Tabel 1 geeft een beeld van de diversiteit in de geleverde planinformatie. Vrijwel alle provincies hebben gehoor gegeven aan het verzoek. Groningen vormt de uitzondering omdat de provincie niet beschikt over de gevraagde informatie, en heeft doorverwezen naar de drie woningmarktregio's die verantwoordelijk zijn voor de woningbouwprogrammering: MEDAL, Oost Groningen en Regio Groningen-Assen. Uiteindelijk zijn alleen voor de Regio Groningen-Assen (RGA) cijfers aangeleverd. De cijfers voor de in Groningen gemeenten gelegen gemeenten zijn gebruikt. Voor de gemeenten in Drenthe is de opgave van de provincie Drenthe gebruikt. Voor Friesland ontbreekt een enkele gemeente in het overzicht.

Het cijfermateriaal heeft betrekking op verschillende tijdvakken, en dat in verschillende combinaties. Zo is bijvoorbeeld voor de Groningse gemeenten in de RGA planinformatie bekend voor de tijdvakken 2018-2025 en 2026-2030, maar voor Noord-Holland voor de perioden 2017-2019, 2020-2024, 2025-2029 en 2030-2050. Tegelijk geldt voor Limburg dat de plancapaciteit 'vanaf 2021' (21-99 in tabel 1) als één periode gezien wordt, zonder nadere verdeling daarbinnen. Hetzelfde geldt min of meer ook voor Drenthe.
Voor 11 van de 12 provincies is de netto uitbreiding uit de geleverde gegevens af te leiden (toevoegingen minus onttrekkingen). In de meeste gevallen is ook de hardheid van de plancapaciteit voor het merendeel van de gemeenten binnen een provincie bekend.

Tabel 1 Kenmerken van de geleverde planinformatie per provincie

	Alle gemeenten?	Periodes verwerkt	Bruto/netto*	Hard/zacht bekend?
Groningen	Nee, alleen gedeeltelijk	18-25 26-30	Bruto	Ja, verwerkt
Friesland	Nee, wel bijna	16-25 / 17-26 / 18-27	Netto	Ja, verwerkt
Drenthe	Ja	17-99	Netto	Nee
Overijssel	Ja	17-26 27-99	Netto	Nee
Flevoland	Ja	18-20 21-25 26-30	Onbekend	Nee
Gelderland	Ja	17-20 21-25 26-99	Netto	Ja, verwerkt
Utrecht	Ja	17-25	Onbekend	Ja, verwerkt
Noord-Holland	Ja	17-19 20-24 25-29 30-50	Netto	Ja, verwerkt
Zuid-Holland	Ja	17-19 20-24 25-29 30-34 35-39	Netto	Ja, verwerkt
Zeeland	Ja	16-25	Bruto+Netto	Ja, verwerkt
Noord-Brabant	Ja	17-21 22-26 27-99	Bruto	Ja, verwerkt
Limburg	Ja	17 18 19 20 21-99	Netto	Ja, verwerkt

** Bruto = Totale nieuwbouwcapaciteit, Netto = Totale nieuwbouwcapaciteit minus aantal woningen in sloopplannen*

Vanuit de geleverde gegevens is toegewerkt naar een zo uniform mogelijk en landsdekkend overzicht voor de periode 2016 t/m 2025. Op basis van de geleverde informatie is zo nodig een extra inspanning verricht om de netto plancapaciteit te bepalen. Wanneer de plancapaciteit voor 2016 en/of 2017 ontbreekt, is voor die jaren de voorraaduitbreiding als gevolg van nieuwbouw en sloop volgens Statline overgenomen. Op het moment dat 2025 niet het laatste jaar van een opgegeven tijdvak betreft, is er een 'naar rato' benadering toegepast. Bij Drenthe en Limburg was dit niet mogelijk en is aangenomen dat de gehele capaciteit betrekking heeft op de jaren tot en met 2025.

De bijlage bevat een compleet overzicht van opmerkingen ten aanzien van de geleverde informatie per provincie en de wijze van verwerking van deze informatie.

3 Confrontatie plancapaciteit, woningvoorraad en -behoefte

De geïnventariseerde plancapaciteit wordt op vier gebiedsniveaus vergeleken met de verwachte ontwikkeling van woningbehoefte en woningvoorraad.

Op niveau van provincies, woningwetregio's kan de (netto) uitbreiding van de plancapaciteit, met de beperkingen die van toepassing zijn, vergeleken worden met de verwachte toename van de woningvoorraad en de woningbehoefte volgens Primos/Socrates 2017. Tenzij anders vermeld gaat het in de navolgende tabellen om de netto plancapaciteit zonder onderscheid naar harde en zachte plannen. Uit de geleverde cijfers voor Noord-Brabant kon geen netto plancapaciteit worden afgeleid en is uitgegaan van de bruto cijfers.

Krapte op de markt en woningtekorten spelen vaak op een ander gebiedsniveau dan het provinciale. Functionele woningmarktgebieden, zoals ABF die op basis van verhuisstromen heeft afgebakend, geven beter inzicht waar de spanning zich voordoet. Nadeel van deze indeling is echter dat deze provinciegrensoverschrijdend is, zodat de brongegevens bij deze indeling vaak onderling verschillende beperkingen kennen zoals uit de bijlage duidelijk wordt. Ook een aantal woningwetregio's en één van de stedelijke regio's, de Metropoolregio Amsterdam, zijn provinciegrens overschrijdend afgebakend.

3.1 Provincies

Tabel 2 bevat de verwachte ontwikkeling tussen 2016 en 2026 op provinciaal niveau, waar het gaat om de woningbehoefte, de woningvoorraad en de plancapaciteit. Verder zijn ook de verschillen tussen toename van woningbehoefte en van voorraad respectievelijk plancapaciteit in de tabel opgenomen. Wanneer de toename van de woningvoorraad of de plancapaciteit achterblijft op de toename van de behoefte, dan is dit in het rood aangeduid. De 'tekorten' zullen dan immers toenemen.

Provincies maken overigens eigen prognoses en behoefteramingen die kunnen afwijken van de gebruikte prognosecijfers in deze notitie.

In Friesland, Drenthe en Limburg is meer dan voldoende plancapaciteit voor de periode 2016 t/m 2025 aanwezig om aan de woningbehoefte te voldoen. Deze provincies hebben aangegeven dat 'deprogrammering' hoog op de agenda staat, vanwege de beperkte bevolkingsgroei en de op termijn verwachte huishoudenskrimp in deze provincies.
Voor de provincie Flevoland lijkt plancapaciteit geen issue. Naar eigen zeggen komt het niet voor dat op het moment dat er behoefte is aan bouwcapaciteit, deze niet voorhanden is. Ook in de provincies Gelderland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland is er op provinciaal niveau voldoende plancapaciteit aanwezig.

Hetzelfde geldt ook voor Noord-Brabant, maar dan met de kanttekening dat in de vergelijking wel de bruto plancapaciteit is betrokken.

Tabel 2 Toename van woningbehoefte, woningvoorraad en netto plancapaciteit* naar provincie, 2016 t/m 2025

Provincie	Toename 2016-2026			Verschil Behoefte		Belangrijkste bijzonderheden Plancapaciteit*
	Prognose Behoefte	Prognose Voorraad	Plan-capaciteit*	versus Voorraad	versus Plancapaciteit*	
Groningen	14.300	12.300	12.300	-2.000	-2.000	deels onbekend
Friesland	9.700	10.200	15.000	500	5.300	klein deel onbekend
Drenthe	8.700	8.200	13.800	-500	5.100	incl. capaciteit na 2025
Overijssel	27.700	30.600	23.300	2.900	-4.400	excl. zachte plannen
Flevoland	21.700	20.400	54.100	-1.300	32.400	
Gelderland	61.500	62.200	71.700	700	10.200	
Utrecht	63.200	60.500	59.200	-2.700	-4.000	actualisatie loopt
Noord-Holland	133.500	129.500	151.400	-4.000	17.900	
Zuid-Holland	130.500	121.900	148.800	-8.600	18.300	
Zeeland	7.500	7.700	10.000	200	2.500	
Noord-Brabant	86.800	91.600	103.000	4.800	16.200	bruto capaciteit**
Limburg	10.200	9.200	28.400	-1.000	18.200	incl. capaciteit na 2025
Totaal	575.500	564.200	690.900	-11.300	115.400	

** voor een goed begrip van de verschillen in de provinciale inventarisaties dient de gehele notitie en bijlage gelezen te worden*

*** Bruto = Totale nieuwbouwcapaciteit, Netto = Totale nieuwbouwcapaciteit minus aantal woningen in sloopplannen*

In drie provincies lijkt de geïnventariseerde plancapaciteit kleiner dan de verwachte toename van de woningbehoefte. In Groningen en Overijssel is dat te wijten aan ontbrekende cijfers, in Utrecht loopt momenteel een nieuwe inventarisatie.

In de provincie Groningen is alleen voor de gemeenten binnen de RGA de plancapaciteit bekend, terwijl deze afgezet wordt tegen de behoefte van de gehele provincie. Wanneer de confrontatie zich beperkt tot de RGA-gemeenten in Groningen blijft de toename van de plancapaciteit bijna 500 achter op de toename van de woningbehoefte.

In Overijssel worden uitsluitend harde plannen geïnventariseerd. Dat verklaart waarom de toename van de geïnventariseerde plancapaciteit achterblijft bij de toename van de behoefte. Met inbegrip van de zachte plannen verwacht de provincie zeker geen tekort aan plannen. Overijssel kijkt elk jaar tien jaar vooruit en streeft ernaar voor circa 70 % van de behoefte harde plannen te hebben, zodat er ruimte is voor 'ad hoc' binnenstedelijke plannen (invullen van vrijkomende locaties). De provincie biedt hiermee enerzijds flexibiliteit aan gemeenten om vrijkomend vastgoed te herbestemmen tot woningen, anderzijds worden de mogelijkheden voor overprogrammering ingeperkt.

Voor de provincie Utrecht wordt een tekort van 4.000 woningen in de plancapaciteit gesignaleerd. In het rapport over de provinciale woningmarkt wordt de belangrijke kanttekening gemaakt dat de provincie Utrecht in haar ruimtelijk beleid het niet volledig accommoderen van de geprognosticeerde huishoudensgroei als uitgangspunt neemt. In de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS) is gekozen voor een realistisch programma, zodat overprogrammering wordt voorkomen.

3.2 Woningwetregio's – werkgebieden woningcorporaties

Op het niveau van de Woningwetregio's geldt voor vrijwel alle gebieden dat de toename van de netto plancapaciteit ruimer is dan de verwachte toename van de woningbehoefte. Vanzelfsprekend gelden ook nu weer de eerder gemaakte opmerkingen met betrekking tot de regio's die overwegend in Noord-Brabant gelegen zijn (gebruik van bruto cijfers) of in Drenthe en Limburg (met inbegrip van plancapaciteit na 2025), naast alle andere opmerkingen die in de bijlage zijn opgenomen.

Tabel 3 Toename van woningbehoefte, -voorraad en netto plancapaciteit naar Woningwetregio, 2016 t/m 2025

Woningwetregio	Toename 2016-2026			Verschil Behoefte	
	Prognose Behoefte	Prognose Voorraad	Plan-capaciteit*	versus Voorraad	versus Plancapaciteit*
Fryslân	9.700	10.200	15.000	500	5.300
Groningen/Drenthe	23.000	20.400	26.100	-2.600	3.100
Noord-Holland Noord	18.200	16.700	18.000	-1.500	-200
Zwolle/Stedendriehoek	29.500	30.700	28.300	1.200	-1.200
Metropoolregio Amsterdam	131.400	127.900	180.600	-3.500	49.200
Amersfoort/Noord-Veluwe/Zeewolde	22.300	22.200	22.500	-100	200
Holland Rijnland	23.400	26.600	32.900	3.200	9.500
Oost Nederland	13.600	15.400	14.200	1.800	600
U16	46.500	43.800	42.400	-2.700	-4.100
Food Valley	12.800	13.700	16.100	900	3.300
Haaglanden/Midden-Holland/Rotterdam	93.800	82.300	97.700	-11.500	3.900
Arnhem/Nijmegen	25.200	24.200	28.700	-1.000	3.500
Woongaard	14.000	14.700	15.600	700	1.600
Drechtsteden/HoekseWrd/GoereeOverfl.	9.300	9.100	13.400	-200	4.100
Noordoost Brabant	22.300	24.600	29.300	2.300	7.000
West-Brabant/Hart van Brabant	35.400	36.600	37.300	1.200	1.900
Zeeland	6.800	6.900	9.300	100	2.500
Metropoolregio Eindhoven	28.000	29.000	35.200	1.000	7.200
Limburg	10.200	9.200	28.400	-1.000	18.200
Totaal	575.500	564.200	690.900	-11.300	115.400

** voor een goed begrip van de verschillen in de provinciale inventarisaties dient de gehele notitie en bijlage gelezen te worden*

Het geconstateerde 'tekort' voor de regio Groningen wordt gecompenseerd door het 'overschot' in Drenthe, omdat beide provincies samen een regio vormen. In de regio Noord-Holland Noord blijft de toename van de plancapaciteit 200 woningen achter op de toename van de woningbehoefte. Gegeven dat prognoses altijd door onzekerheden zijn omgegeven is dit kleine tekort te verwaarlozen.

In het voorgaande is al opgemerkt dat voor Overijssel geen zachte plannen zijn meegenomen in de inventarisatie. In de provinciegrensoverschrijdende woningwetregio Zwolle/Stedendriehoek lijkt daardoor de toename van de woningbehoefte 1.200 hoger dan de toename van de plancapaciteit. Met de inzet van nieuwe of al bestaande zachte plannen vormt dit geen probleem, het biedt zoals de provincie Overijssel meldt flexibiliteit aan gemeenten om vrijkomend vastgoed tot wonen te herbestemmen. De provincie Gelderland meldt overigens dat GS recent groen licht gegeven voor 900 woningen extra in Apeldoorn.

De enige Woningwetregio met een duidelijk tekort betreft de U16. De toename van de plancapaciteit blijft 4.100 woningen achter op de geraamde woningbehoefte. Het provinciale 'tekort' dat eerder gesignaleerd is, speelt zich kennelijk af in deze Woningwetregio. De provincie Utrecht heeft aangegeven dat de provinciale

Figuur 1 Woningwetregio's – werkgebieden corporaties

planmonitor niet altijd volledig is. De U16-gemeenten en de provincie doen momenteel gezamenlijk nader onderzoek naar de plancapaciteit.

Verder is opmerkelijk dat er in de Metropoolregio Amsterdam voldoende plancapaciteit, 180.600 woningen ten opzichte van een woningbehoefte van 121.000, voorhanden is. Daarbij speelt een rol dat de gemeenten Almere en Lelystad tot deze regio behoren. De plancapaciteit in deze gemeenten is met 47 duizend woningen ruim te noemen. Het geeft echter ook aan dat er in de overige gemeenten van deze aantrekkelijke regio veel plannen, 133.000 in ontwikkeling zijn.

3.3 Functionele woningmarktgebieden ABF

Op het niveau van de functionele woningmarktgebieden dreigt mismatch te ontstaan in de regio's Utrecht (-1.700), Rotterdam (-2.500), en Breda (-1.000).

Het cijfer voor het functionele woningmarktgebied Utrecht wijkt af van de hiervoor besproken woningwetregio U16 omdat niet alle gemeenten die deel uitmaken van de U16 tot het functionele woningmarktgebied Utrecht behoren.

In het functionele woningmarktgebied Rotterdam blijft de toename van de plancapaciteit 2.500 achter bij de verwachte toename van de woningbehoefte. Zoals eerder opgemerkt verandert de plancapaciteit in een regio doorlopend. Een verklaring voor het geconstateerde verschil in het functionele woningmarktgebied Rotterdam kan hiermee te maken hebben: in de door de provincie aangeleverde cijfers zijn mogelijk niet de meest actuele inzichten uit deze regio verwerkt.

De confrontatie tussen behoefte en plancapaciteit laat voor het functionele woningmarktgebied Breda een tekort van duizend woningen zien. De geïnventariseerde plancapaciteit in deze regio betreft zoals alle regio's in Brabant de bruto plancapaciteit, mogelijk is het probleem dus groter.

Tabel 4 Toename van woningbehoefte, -voorraad en netto plancapaciteit naar woningmarktgebied, 2016 t/m 2025

Functioneel Woningmarktgebied	Toename 2016-2026			Verschil Behoefte	
	Prognose Behoefte	Prognose Voorraad	Plan-capaciteit*	versus Voorraad	versus Plancapaciteit*
Groningen	18.700	16.900	20.100	-1.800	1.400
Leeuwarden	5.300	6.000	9.200	700	3.900
Heerenveen	5.900	5.600	7.000	-300	1.100
Emmen	2.600	2.000	2.600	-600	0
Zwolle	15.200	17.000	15.400	1.800	200
Enschede	9.700	11.400	9.000	1.700	-700
Lelystad	13.600	13.000	16.100	-600	2.500
Apeldoorn	12.100	12.000	12.400	-100	300
Doetinchem	4.400	3.500	5.000	-900	600
Arnhem	12.500	12.100	12.900	-400	400
Nijmegen	13.200	13.100	17.200	-100	4.000
Ede	14.700	15.700	18.200	1.000	3.500
Amersfoort	13.000	13.100	13.100	100	100
Utrecht	48.500	47.000	46.500	-1.500	-2.000
Alkmaar	17.700	16.100	17.100	-1.600	-600
Haarlem	13.200	12.400	13.600	-800	400
Amsterdam	121.100	117.200	166.000	-3.900	44.900
Gouda	9.600	11.300	16.300	1.700	6.700
Leiden	21.900	25.200	31.200	3.300	9.300
Den Haag	41.700	35.800	43.400	-5.900	1.700
Rotterdam	45.800	39.200	43.300	-6.600	-2.500
Dordrecht	10.400	9.600	13.500	-800	3.100
Middelburg	6.800	6.900	9.300	100	2.500
Roosendaal	8.100	8.300	9.100	200	1.000
Breda	15.600	16.000	14.600	400	-1.000
Tilburg	13.600	14.400	15.400	800	1.800
Den Bosch	11.000	12.800	16.900	1.800	5.900
Oss	12.000	13.000	13.300	1.000	1.300
Eindhoven	27.600	28.500	36.300	900	8.700
Venlo	8.200	7.000	13.800	-1.200	5.600
Sittard	-700	300	8.000	1.000	8.700
Maastricht	2.600	1.900	5.100	-700	2.500
Totaal	575.500	564.200	690.900	-11.300	115.400

** voor een goed begrip van de verschillen in de provinciale inventarisaties dient de gehele notitie en bijlage gelezen te worden*

Figuur 2 Functionele woningmarktgebieden op basis van verhuisstromen

3.4 Stedelijke regio's

De minister van BZK heeft aangekondigd dat het Rijk een actievere rol op zich zal nemen om regio's te ondersteunen bij de invulling van de regionale woningbehoefte. Daartoe gaat de Minister het gesprek aan met de stedelijke regio's met de meest gespannen woningmarkten.

Tabel 5 bevat de confrontatie van woningbehoefte, prognose van de woningvoorraad en de geïnventariseerde plancapaciteit. voor deze stedelijke regio's. Een overzicht van de samenstellende gemeenten is in de bijlage terug te vinden. De stedelijke regio's Rotterdam en Utrecht (U10) zijn regio's waar de toename van de plancapaciteit minder groot is dan de toename van de woningbehoefte. De stedelijke regio Rotterdam (14 gemeenten van de voormalige stadsregio) laat een grote mismatch zien (-4.600). In Utrecht (U10) betreft het een kleine mismatch. In het geval van de stad Groningen gaat het om 2.300 woningen.

Tabel 5 Toename van woningbehoefte, -voorraad en netto plancapaciteit naar stedelijke regio, 2016 t/m 2025

Stedelijke regio's	Toename 2016-2026			Verschil Behoefte	
	Prognose Behoefte	Prognose Voorraad	Plan-capaciteit*	versus Voorraad	versus Plancapaciteit*
Gemeente Groningen	10.500	9.800	8.200	-700	-2.300
Metropoolregio Amsterdam	131.500	128.100	180.700	-3.400	49.200
Regio Amersfoort	17.400	17.800	18.600	400	1.200
Regio Den Haag	41.700	35.800	43.400	-5.900	1.700
Regio Eindhoven	28.000	29.000	35.200	1.000	7.200
Regio Rotterdam	42.700	35.500	38.100	-7.200	-4.600
Regio Utrecht	39.400	39.000	39.200	-400	-200
Overig Nederland	264.300	269.200	327.300	4.900	63.000
Totaal	575.500	564.200	690.900	-11.300	115.400

** voor een goed begrip van de verschillen in de provinciale inventarisaties dient de gehele notitie en bijlage gelezen te worden*

4 Mogelijke planuitval

In de praktijk komt het nogal eens voor dat plannen later dan oorspronkelijk gepland, of met minder woningen dan eerder aangenomen, worden opgeleverd. In het verleden werd door veel overheden als vuistregel gehanteerd dat de totale plancapaciteit, harde en zachte plannen samen, circa 30% groter moest zijn dan de verwachte behoefte in verband met te verwachten planuitval.

Als gevolg van het verschijnen van bevolkingskrimp op de beleidsagenda is deze vuistregel in delen van het land niet meer van toepassing en is het beleid daar gericht op het voorkomen van overprogrammering.
Provincies met een overcapaciteit aan plannen betreffen Friesland, Drenthe, Zeeland en Limburg. Bij Drenthe en Limburg heeft een deel van de geïnventariseerde plancapaciteit betrekking op de periode na 2025, maar zelfs daarmee rekening houdend lijkt er alsnog sprake van een planoverschot.
In Flevoland wordt zoals met het Rijk afgesproken rekening gehouden met een mogelijke sterke toename van de behoefte uit andere provincies. Er is veel plancapaciteit die indien gewenst snel hard gemaakt kan worden.

Tabel 6 Verhouding tussen totale plancapaciteit en toename woningbehoefte, 2016 t/m 2025

Provincie	Totale plancapaciteit* (harde en zachte plannen)
Groningen	niet bekend
Friesland	155%
Drenthe	158%
Overijssel	niet bekend
Flevoland	249%
Gelderland	116%
Utrecht	94%
Noord-Holland	113%
Zuid-Holland	114%
Zeeland	133%
Noord-Brabant	119%
Limburg	278%
Totaal	120%

** voor een goed begrip van de verschillen in de provinciale inventarisaties dient de gehele notitie en bijlage gelezen te worden*

In een aantal provincies met meer gespannen woningmarkten zoals Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Brabant is er een beperkte overmaat in de totale plancapaciteit (hard en zacht), tussen 13% en 24%. Dit lijkt redelijk voldoende om rekening te houden met planuitval. Enige mate van planuitval hoeft in deze provincies niet direct tot een tekort aan plannen te leiden.

In de provincie Utrecht blijft de geïnventariseerde plancapaciteit achter bij de toename van de woningbehoefte. Zoals eerder gemeld loopt er momenteel een actualisatie van de inventarisatie.

5 Hardheid van plannen

Geïnventariseerd is de plancapaciteit in de periode t/m 2025. Dat betekend dat er nog circa zeven jaar resteren waarin de plannen tot de oplevering van woningen zouden moeten leiden. Gezien de benodigde voorbereidings- en bouwtermijnen betekent dit dat de periode die resteert om zachte plannen hard te maken beperkt is tot enkele jaren. De mate waarin de geïnventariseerde plancapaciteit nu al hard is, biedt zicht op de inspanningen die nog geleverd moeten worden.

Met uitzondering van Limburg geldt voor alle provincies dat de harde plancapaciteit nog ziet voorziet in de woningbehoefte. Met name in Noord-Holland, Utrecht en Noord-Brabant is het aantal harde plannen ten opzichte van de woningbehoefte met respectievelijk 60%, 73% en 77% nog laag. De opgave in deze provincies is om in de komende jaren zachte plannen in harde om te zetten.

Tabel 7 Verhouding tussen harde plancapaciteit en toename woningbehoefte, 2016 t/m 2025

Provincie	Harde Plancapaciteit*
Groningen	niet bekend
Friesland	98%
Drenthe	niet bekend
Overijssel	84%
Flevoland	niet bekend
Gelderland	73%
Utrecht	73%
Noord-Holland	60%
Zuid-Holland	92%
Zeeland	82%
Noord-Brabant	77%
Limburg	187%
Totaal	73%

** voor een goed begrip van de verschillen in de provinciale inventarisaties dient de gehele notitie en bijlage gelezen te worden*

6 Conclusie

Op nationaal niveau meent de woningbehoefte in de periode 2016 t/m 2025 volgens de prognose met bijna 576 duizend toe. De woningvoorraadtoename zal volgens de prognose met ruim 564 duizend hierbij enigszins achterblijven. De inschatting is dat er met name in de periode 2016-2019 minder woningen aan de voorraad worden toegevoegd dan benodigd. Volgens de ABF-verwachting zal de toename van de voorraad na 2019/2020 iets groter zijn dan de toename van de woningbehoefte. Als gevolg van de achterblijvende woningproductie zal het 'tekort' aan woningen volgens de prognose begin 2026 ruim 11 duizend hoger zijn dan aanvang 2016.

De recente inventarisatie van de plancapaciteit laat zien dat er volgens de provincies plannen in voorbereiding zijn om in de periode 2016-2025 circa 691 duizend woningen netto aan de voorraad toe te voegen. Dat zijn er ruim 115 duizend meer dan de verwachte toename van de woningbehoefte. Op regionaal niveau zijn er een aantal regio's waarbij de confrontatie van de geïnventariseerde plancapaciteit en de geprognosticeerde woningbehoefte indicaties geeft voor mogelijk oplopende tekorten. Het betreft de regio's Utrecht (U16), de stedelijke regio Rotterdam, de functionele woningmarktregio Breda.

Bij deze aantallen moeten echter de nodige kanttekeningen worden gezet. Ten eerste is er geen uniforme werkwijze bij de provincies en zijn er grote verschillen in methodiek. Ten tweede zijn er de nodige bewerkingen uitgevoerd waarbij aannamen zijn gemaakt om tot een zo uniform mogelijk landelijk overzicht te komen. Ten derde zijn alleen cijfers voor de Groningse gemeenten binnen de Regio Groningen-Assen bekend, is voor Noord-Brabant gebruik gemaakt van de bruto plancapaciteit, hebben de cijfers voor Drenthe en Limburg waarschijnlijk deels ook betrekking op de periode na 2025 en zijn voor Overijssel uitsluitend harde plannen bekend.

Met name in de provincies Noord-Holland, Utrecht en Noord-Brabant is het aantal harde plannen ten opzichte van de woningbehoefte nog laag. Omzetting van zachte in harde plannen is hier het parool.

Bijlage 1 – Brief aan provincies

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500EA Den Haag

DGBW-Woningmarkt
Ministerie van BZK

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500EA Den Haag
Nederland
www.minbzk.nl

Datum	8 februari 2018
Betreft	Inventarisatie plancapaciteit

Kenmerk

Uw kenmerk

Geachte heer/mevrouw,

De directie Woningmarkt van het ministerie van BZK laat een onderzoek uitvoeren naar de aanwezige plancapaciteit bij gemeenten. De inventarisatie van de actuele bouwplannen en de plancapaciteit is belangrijk voor de Minister in de informatievoorziening naar de Tweede Kamer toe. De uitkomsten van deze inventarisatie zullen worden opgenomen in de jaarlijkse rapportage De Staat van de Volkshuisvesting, die naar verwachting in mei 2018 verschijnt.

Aanlevering cijfers
U ontvangt samen met deze brief een verzoek van ABF Research om cijfers over dit onderwerp aan te leveren. De inventarisatie zal worden verwerkt door ABF Research. Wij verzoeken u de inventarisatie voor 23 februari 2018 in te dienen bij ABF Research.

Contact
Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze aankondiging dan kunt u contact opnemen met:

Projectleider uitvoering onderzoek ABF Research, K[illegible] Gopal, [illegible]
Projectleider vanuit het ministerie van BZK, Ir. P. Visser: Senior Beleidsmedewerker.

Ik stel het zeer op prijs wanneer u bereid bent medewerking aan dit onderzoek te verlenen.

Hoogachtend,

De directeur Woningmarkt Erik Jan van Kempen

Bijlage 2 – Verantwoording en opmerkingen

Groningen

- De provincie beschikt niet over een totaaloverzicht en heeft doorverwezen naar de 3 woningmarktregio's die over de programmering gaan.
- Cijfers zijn alleen bekend voor de gemeenten die onderdeel zijn van de regio Groningen-Assen. Leidend voor de planinventarisatie zijn Tabel 2 en Tabel 3 uit de Halfjaarrapportage 2016-2 van de Woningbouw- en Woningmarktmonitor (april 2017).
- De gerealiseerde woningen in de Woningmarktmonitor (Tabel 3) wijken af van de cijfers op Statline. Uit navraag blijkt dit te maken te hebben met het hanteren van een andere definities. In de Woningmarktmonitor wordt onder andere buiten beschouwing gelaten: gerealiseerde studentenwoningen in de stad Groningen en een aantal gradaties in zorgvastgoed. Daarnaast weet de regio uit ervaring dat er een discrepantie zit tussen de actualiteit van de BAG-gegevens en de up-to-date cijfers die zij rechtstreeks van de gemeenten ontvangen als input voor de woningmarktmonitor en planningslijsten.
- De overige regio's MEDAL en Oost Groningen waren om uiteenlopende redenen niet bij machte om actuele cijfers aan te leveren. Voor de gemeenten in deze gebieden zijn de gerealiseerde mutaties in de woningvoorraad als gevolg van nieuwbouw en sloop in 2016 en 2017 opgevoerd als harde plancapaciteit.

Friesland

- De cijfers zijn op gemeenteniveau aangeleverd, maar hebben variërend betrekking op verschillende perioden van 10 jaar: 2016 t/m 2025, 2017 t/m 2026 en 2018 t/m 2027.
- Wanneer 2016 en/of 2017 ontbreekt, zijn de gerealiseerde nieuwbouw en sloop volgens BAG als harde 'plancapaciteit' voor die jaren ingevuld. De jaren na 2025 zijn naar rato in mindering gebracht.
- Voor Leeuwarden en Harlingen is geen verdeling naar harde en zachte plancapaciteit bekend. Voor beide gemeenten is de provinciale verdeling overgenomen.
- Opmerking vanuit de provincie: Er zit uiteraard een wereld achter waarbij het algemene beeld is ontstaan dat er te weinig gebouwd wordt in Nederland. Daar wil ik persoonlijk nog wel even enige nuancering aan geven. Nederland wordt steeds meer verdeeld, ook op het vlak van woningbouwbehoefte-ontwikkeling: de randstad versus de (krimpende) periferie. Hier in huis wordt het aantrekken van de woningmarkt als een tijdelijk inhaaleffect gezien en verwachten we op middellange termijn toch echt een afname van de woningvraag in Friesland. Dat vraagt nog steeds om een beleid van terughoudendheid en deprogrammering (uitzonderingen daargelaten). Ongenuanceerde beelden over de bouwopgave en initiatieven vanuit BZK de plancapaciteit in beeld te brengen (teneinde aan te tonen dat er wellicht te weinig plannen zijn) zijn voor Friesland niet relevant en werken soms zelfs averechts. Dan gaan bestuurders of ambtenaren toch weer roepen dat ze meer woningbouwruimte moeten hebben (want BZK roept dat ook). Inventarisaties van de plancapaciteit en instrumenten als de Planmonitor Wonen en de Nieuwe Kaart zouden voor ons veel meer een doel hebben om te volgen of

er voldoende gedeprogrammeerd wordt (en of er voldoende sloopplannen zijn) dan om de groei in kaart te brengen. Ik verwacht dat dit geluid wel bekend is bij BZK en het in de Staat van de Volkshuisvesting genuanceerd in beeld wordt gebracht.

Drenthe

- De geleverde cijfers hebben betrekking op de periode vanaf 2017, zonder hard eindjaar. Voor het huidige overzicht is aangenomen dat alle plannen betrekking hebben op de periode tot en met 2025.
- Voor 2016 zijn realisatiecijfers van Statline genomen.
- Er is geen onderscheid bekend naar harde en zachte plancapaciteit.
- Voor de gemeenten Emmen en Coevorden is, op aangeven van de provincie, een neerwaartse correctie op de oorspronkelijke cijfers aangebracht ter grootte van 2.000 resp. 650 woningen.
- De Halfjaarrapportage 2016-2 van de RGA bevat ook plancapaciteit van Drentse gemeenten. De aanlevering vanuit de provincie Drenthe zijn echter leidend geweest.
- Opmerking vanuit de provincie: V.w.b. Drenthe sturen wij niet op aantallen c.q. hebben wij geen contingenteringsbeleid. Als gevolg hiervan hebben wij geen planlijsten. Achterliggende reden is inderdaad dat er in Drenthe volop capaciteit is maar de plannen in de kast liggen bij gebrek aan vraag. Diverse gemeenten zijn dan ook bezig met het afboeken van woningen. Daarnaast hebben we een forse sloopopgave, waarbij én het overtollige aantal woningen op termijn uit de markt zullen moeten halen én extra moeten slopen om wel vernieuwing van de woningvoorraad mogelijk te blijven maken. Dit combineren we met de verduurzaming van de gebouwde omgeving.

Overijssel

- De provincie heeft op planniveau de actuele harde plancapaciteit voor alle 25 gemeenten per 1-1-2018 in beeld (via de planmonitor wonen). De harde plancapaciteit maakt deel uit van de woonafspraken met gemeenten over aantallen te bouwen woningen in de periode 2017-2027. Zachte plancapaciteit maakt hier geen deel van uit en wordt om die reden niet gemonitord.
- Aangeleverde cijfers betreffen totalen over de periode 2018-2027. Voor bepaling van cijfers voor het tijdvak 2016-2025 zijn voor 2016 en 2017 realisatiecijfers van Statline genomen, en zijn de aangeleverde data naar rato verdeeld (80% naar 2016-2025, 20% naar 2026 en later).

Gelderland

- De cijfers zijn aangeleverd voor de periodes 2018/2019, 2020 t/m 2024 en 2025 en later. Voor 2016 en 2017 is dit aangevuld met de realisaties van Statline.
- Om te komen tot de periodes 2016 t/m 2025 is 20% van de plancapaciteit van 2025 en later bij de periodes t/m 2024 opgeteld.
- De gemeenten Barneveld, Ede, Wageningen, Nijkerk en Scherpenzeel zijn ook opgenomen in de Utrechtse planinventarisatie. Voor deze notitie is de aanlevering vanuit de provincie Gelderland is gebruikt.
- In maart 2018 hebben GS Gelderland besloten dat in de gemeente Apeldoorn ongeveer 900 extra woningen gebouwd mogen worden. De gemeente heeft een groot aantal plannen voorbereid voor woningen die aansluiten op de vraag (gezien het grote aantal woningzoekenden in Apeldoorn) en kan nu starten met de bestemmingsplanprocedures. De plannen moeten onderdeel gaan uitmaken van de nieuwe woningbouwafspraken voor de regio Stedendriehoek.

Flevoland

- Plannen betreffen indicatieve plannen met een indicatieve fasering.
- Er is geen onderscheid hard/zacht.
- De plannen lopen vanaf 2018, voor de 2016 en 2017 zijn de realisaties van Statline overgenomen.
- Almere en Lelystad zijn, met een veel lagere plancapaciteit, ook opgenomen in de plannen van Noord-Holland.
- Opmerking vanuit de provincie: Overigens komt het bij mijn weten in Flevoland niet voor dat op het moment dat er behoefte is aan bouwcapaciteit, deze niet voorhanden is.

Utrecht

- De plannen lopen vanaf 2017, voor 2016 zijn de realisaties van Statline overgenomen.
- De provincie Utrecht heeft in haar ruimtelijk beleid de hoofdkeuze gemaakt om in te zetten op binnenstedelijke ontwikkeling. Het in de provinciale ruimtelijke structuurvisie en verordening opgenomen programma is gebaseerd op de ruimtelijke mogelijkheden en de realisatiecijfers vanuit voorgaande jaren, en is een realistisch programma waarmee overprogrammering wordt voorkomen. Het binnenstedelijke deel van dit programma (ca. 80 %) is echter niet gelimiteerd, maar indicatief.
- Op 26 maart jl. is de Actie Agenda Woningbouw aangeboden aan minister Ollongren. Deze Actie Agenda is opgesteld met alle stakeholders op de provinciale woningmarkt, en hierin is onder andere opgenomen dat er voor de komende jaren wordt gestreefd naar een ophoging van de woningbouwproductie tot 7000 woningen per jaar t/m 2021.
- De gegevens over de plancapaciteit komen uit de provinciale planmonitor, die door gemeenten wordt ingevuld. Gebleken is dat deze gegevens niet altijd volledig zijn. In gezamenlijke opdracht van de U16 gemeenten en de provincie vindt daarom thans een verdiepend onderzoek plaats naar de aanwezige (harde en zachte) en potentiele plancapaciteit bij gemeenten. De resultaten hiervan worden rond de zomer 2018 verwacht.

Noord-Holland

- De door de provincie geleverde cijfers bevatten twee typen data: bruto cijfers met een fasering in de tijd, maar zonder onderscheid tussen harde en zachte capaciteit; en netto cijfers mét dit onderscheid, maar zonder fasering. Voor het huidige overzicht zijn de netto cijfers naar hardheid verrijkt met een fasering, door de totalen per hardheid te verdelen naar bouwjaar op basis van eerder door de provincie geleverde cijfers. Er is hierbij voor gezorgd dat de over hardheid gesommeerde netto aantallen niet hoger lagen dan het huidige bruto totaal (per tijdvak).
- 'Bouwjaar onbekend' is in de fasering na 2025 geplaatst.
- Voor bepaling van cijfers voor het tijdvak 2016-2025 zijn voor 2016 realisatiecijfers van Statline genomen, en zijn de bewerkte data naar rato verdeeld.

Zuid-Holland

- Als harde plancapaciteit zijn genomen de directe plannen, als zachte plancapaciteit 'bestuurlijke afspraak' en 'reserve en overig'.
- Er zijn geen cijfers bekend over nieuw te bouwen studentenwoningen.
- Voor de periode na 2025 is voor een gedeelte van de gemeenten onbekend of er plancapaciteit aanwezig is.

- Voor bepaling van cijfers voor het tijdvak 2016-2025 zijn voor 2016 realisatiecijfers van Statline genomen, en zijn de gegeven data naar rato verdeeld.
- Opmerking vanuit de provincie: Planologische hardheid is niet een gegeven dat in onze regionale woonvisies gehanteerd wordt. Wel spreken we van uitvoerbaarheid, waarbij de gemeente een inschatting maakt van de mate van uitvoerbaarheid in de woonvisieperiode (nu t/m 2024). Niet alle regio's werken met uitvoerbaarheidscategorieën en als dat niet zo is, dan wordt de gehele lijst die bij de provincie ingediend wordt als direct uitvoerbaar beschouwd. Die mogelijke waarden zijn overigens geaggregeerd tot direct en reserve. We hebben geconstateerd dat ook planologische hardheid weer onderdeel moet zijn van de inventarisaties, maar dat is nu nog niet in voldoende mate bekend.

Zeeland

- Plannen hebben betrekking op periode 2016 t/m 2025.
- Het onderscheid hard/zacht was voor Goes en Schouwen-Duiveland niet aanwezig. Voor deze gemeenten is uitgegaan van het provinciale gemiddelde.

Noord-Brabant

- De capaciteit na 2025 is afgeleid vanuit het verschil tussen de geleverde totalen en de bouwcapaciteit voor de twee geleverde tijdvakken 2017-2021 en 2022-2026.
- Voor bepaling van cijfers voor het tijdvak 2016-2025 zijn voor 2016 realisatiecijfers van Statline genomen, en zijn de gegeven data naar rato verdeeld.
- De cijfers hebben betrekking op de bruto plancapaciteit.

Limburg

- De geleverde cijfers hebben betrekking op de periode vanaf 2017, zonder hard eindjaar. Voor het huidige overzicht is aangenomen dat alle plannen betrekking hebben op de periode tot en met 2025.
- Voor bepaling van cijfers voor het tijdvak 2016-2025 zijn voor 2016 realisatiecijfers van Statline genomen.
- In de geleverde cijfers lag de sommatie over hard/zacht telkens lager dan de sommatie over de fasering. Er is voor gekozen om dit verschil voor iedere GEMEENTE op te voeren als zachte plancapaciteit.

Bijlage 3 – Stedelijke regio's

Groningen	Metropoolregio Amsterdam	Regio Amersfoort	Regio Arnhem Nijmegen	Regio Den Haag	Regio Eindhoven	Regio Rotterdam	Regio Utrecht
Groningen	Almere	Barneveld	Rijnwaarden	Delft	Asten	Barendrecht	De Bilt
	Aalsmeer	Nijkerk	Arnhem	Den Haag	Best	Brielle	Bunnik
	Amstelveen	Amersfoort	Beuningen	Rijswijk	Deurne	Capelle aan den IJssel	Houten
	Amsterdam	Baarn	Doesburg	Wassenaar	Eersel	Hellevoetsluis	Utrecht
	Beemster	Bunschoten	Duiven	Zoetermeer	Eindhoven	Krimpen aan den IJssel	IJsselstein
	Beverwijk	Eemnes	Heumen	Westland	Helmond	Maassluis	Zeist
	Blaricum	Leusden	Nijmegen	Midden-Delfland	Nuenen c.a.	Ridderkerk	Nieuwegein
	Bloemendaal	Soest	Renkum	Leidschendam-Voorburg	Oirschot	Rotterdam	Vianen
	Diemen	Woudenberg	Rheden	Pijnacker-Nootdorp	Someren	Schiedam	Woerden
	Edam-Volendam		Rozendaal		Son en Breugel	Albrandswaard	Stichtse Vecht
	Haarlem		Westervoort		Valkenswaard	Westvoorne	
	Haarlemmerliede c.a.		Wijchen		Veldhoven	Vlaardingen	
	Haarlemmermeer		Zevenaar		Waalre	Lansingerland	
	Heemskerk		Mook en Middelaar		Gemert-Bakel	Nissewaard	
	Heemstede		Lingewaard		Heeze-Leende		
	Hilversum		Overbetuwe		Laarbeek		
	Huizen		Berg en Dal		Reusel-De Mierden		
	Landsmeer		Montferland		Cranendonck		
	Laren				Bergeijk		
	Oostzaan				Bladel		
	Ouder-Amstel				Geldrop-Mierlo		
	Purmerend						
	Uitgeest						
	Uithoorn						
	Velsen						
	Weesp						
	Zandvoort						
	Zaanstad						
	Waterland						
	Wormerland						
	Lelystad						
	Wijdemeren						
	Gooise Meren						